

בענין הכשר כלים - שיעור 345

I. הכללים (כ כבולעו כך פולטו) (צמדצר ל"ח - כ"ג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש... וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים (כ) וכלי חרס אשר תבשל בו ישבר (ויקרא ו - כ"ח) דהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מדי דופניו לעולם (תנ"ח - ח - ג) ועיין בערוך השלחן (תנ"ח - ח) (ז) ומחמירין דחמץ באיסורא בלע (מ"ב סקכ"ח) (ז) ומחמירין בנותן טעם לפגם בפסח (רמ"א תמ"ז - י) (פ) ואין הולכין אחר רוב תשמיש הכלי בפסח (רמ"א תנ"ח - ו)

II. בנדון כלי אלומיניום foil ומתכת החדשים שנקרא stainless steel שרגילים למשוך אותם בעת ריתוכם בשומן וחלב טריפה להכריקם ולנאותם האם צריכים ליבון או הגעלה להוציאם מחשש טריפות או א"צ הכשר כלל

(א) צריכים ליבון - עיין בש"ך (י"ד קכ"ח - סק"ח) דמתכת של עכו"ם רוב תשמישו בלי מים ורק בשמן טריפה וכדומה וצריך ליבון גמור דבלע בלי שום אמצעי וכ"כ הגרע"א (ס) דמשקין של איסור מקרי ע"י האור וצריך ליבון ודלא כהפמ"ג דבכל משקה חשיבי כישול ודי בהגעלה וגדול אחד אמר דממילא צריך שבירה דלא שייך ליבון (הר צבי ק"י)

(ב) צריכים הגעלה - אמנם החזו"א (י"ד מ"ד) הביא מכמה ראשונים שסברו דאם אין השומן נבלע בו ע"י האש אלא ע"י שפשוף על הכלי כשהוא חם ואין זה כבולע ע"י האש ועוד דהשומן עצמו הוא רוטב וכ"כ השו"ת הר צבי (י"ד ק"י) דדוקא מכח האש צריך ליבון ולא מתולדות האור ובנ"ד החום לא בא אלא ע"י משיחה ולא מאש ולא אפילו מתולדות האש וזה לא קרינן בו כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש ודי בהגעלה ועוד ראייה דאין צריך ליבון מהשע"ת (תנ"ח - סקכ"ז) מקדירה ריקנית שהוסרה מעל האש שנפל איסור לתוכו שדי בהגעלה ועוד ראייה מהרמ"א (י"ד ז"ד - סס"ז) מבשר רותח מכלי ראשון שנחתך בסכין חולבת בן יומו ואין ס' נגד הסכין שדי בהגעלה והמועדים וזמנים (ד - רפ"ז צהערה) כתב דאין הכלים צריכים ליבון אלא הגעלה מטעם דהשמן פגום מאכילת אדם ומכריע דמאחר מעת לעת סגי בהגעלה

(ג) אין צריך הכשר כלל - עיין בשו"ת יביע אומר (י"ד ו - י) שהביא ראייה לזה מהשו"ע (י"ד ז"ה - ד) שמותר להשתמש בכלים שבלעו בשר וחלב ע"י אפר בלי שום הכשר כי נותן טעם לפגם מותר ולכן יש נוהגים כששולקים הרבה ביצים ביחד נותנים אפר במים שאם ימצא דם באחד מהם הו"ל נטל"פ ומותר וכ"כ הצמח צדק (ח"ט) דאין איסור בנ"ד ואין גוזרין נותן טעם לפגם אטו אינו נותן טעם לפגם כמו באינו בן יומו דשאני אינו בן יומו דמעיקרא בלעה טעם איסור משובח אלא שנפגם לאחר מעת לעת ולכן הצריכוה הכשר אבל קדירה שבלעה מעיקרא טעם פגום לא נאסרה מעולם "ויש לתת טעם מה ראו להתיר המאכל שנתבשל בקדירה שאינה ב"י ולאסור הקדירה לפי שהקדירה היה בה איסור גמור מתחלה אבל המאכל לא נבלע בו איסור מעולם" (הרא"ש ע"ז ע"י) ומהא טעמא מהני הגעלה לכלי שאינו ב"י אע"פ שאין במים ס' כנגד הכלי וחוזר ובולע במי הגעלה מ"מ הרי הוא נטל"פ וכן הכף חולבת שאינה ב"י שנתחבה בקדירה של בשר הכף אסורה מפני שהכף בלע מתחלה החלב בשעת שבחו והקדירה מותרת וכ"כ הציץ אליעזר (י"ז - ג"ה) דדבר הפגום מעיקרא אינו אוסר הכלים ושלא שייך בו גם איסור של אין מבטלין איסור לכתחלה ואפילו כשהוא דבר המעמיד ולכן אין צריך אפילו הגעלה ולמי שרוצה להחמיר על עצמו נראה דסגי בעירווי ועיין בשו"ת משנה הלכות (ז - קי"ג) שהתיר דבשעת עשיית הכלי הם נעשים בחום גדול שאפילו היה איסור גמור היה נשרף האיסור ונעשה כעפרא בעלמא (רמ"א י"ד ק"ה - ג) וכ"כ השו"ת מנחת יצחק (ד - קי"ג) דאין צריך שום הכשר

III. הכשר תנורים

(א) תנור רגיל של חרס או אנמאיל דהוא ספק חרס אין לו תקנה אלא ע"י פח מסוגר או נייר כסף
(ב) תנור רגיל של מתכת צריכים ללכנו ליבון גמור דהיינו שיהיה ניצוצות ניתזים מהם דלא אמרינן כבולעו כך פולטו אלא בדיני הגעלה לכן כיון שיש חשש שיתקלקלו אין ללכנו ויש

מקילין אם ינקה היטב ב'easy-off' וילבן החום היותר גדול לכמה שעות (שערים מצוינים בהלכה קט"ז - ז) והמחלוקת תלוי באם חמץ בהתירא בלע ועיין בפמ"ג (תל"ז - סק"ד) דליבון קל מפליט הבליעה ואינו שורפו ולא כהשו"ע הרב (תל"ח) ולכן ימתין מעת לעת וצ"ע

ג) תנור הנקרא continuous cleaning דינו כתנור רגיל

ד) תנור המתנקה מעצמו ע"י חום המגיע ל'900 מעלות נכשר מאליו ע"י שמפעילו בחום כזה על איזה שעות עד שיעבור המחזור (cycle) אבל הדלת שאינו מתחמם כ"כ יש לכסותו בנייר כסף עבה (קיצור הלכות הגעלה בשם רב משה פיינשטיין) וי"א שצריך דוקא שיהיו ניצוצות ניתזים ממנו (בדי השלחן זש"ר זחל"ז ז"ה לכתחלה צאריכות)

ה) תנור מייקרוועיו (microwave) צריך נקוי היטב ולשהותו כ"ד שעות בלא שימוש ואחר כך יתן שם קדירה מלא מים חמים ולשהותו שם עד שמילא התנור כלו בחום וזיעה עבה וזה דוקא בתנור של מתכת אבל ממין שיש ספק חרס אין מכשירים וע"ש שיש עוד עצה וע"ע בנטעי גבריאל (דף רכ"ד) דכתב שיש מקום שיוצא הזיעה הנתהוה ומתאסף שם ממשות ואותו מקום קשה להכשיר לכן אסור להשתמש בו

IV. grates and burners לימי הפסח צריך ללבן את המקומות שמעמידים הקדירות מצד

חומרא שהחמירו בחצובה לימות הפסח (תל"ח - ד) או לכסות בפח של מתכות אבל לכל השנה אין צריך כלום (אג"מ ח - קכ"ד צסוף) under hood, tray under burner, range top between burners, and knobs יש להדיחם היטב בסם הפוגם כמו easy-off ויש לכסותם בנייר כסף וכדומה והאג"מ (י"ד ח - ג"ט) כתב שהחכ"א החמיר בחצובה לבשר וחלב כל השנה והוא תמה עליו שהפמ"ג נשאר בצ"ע דאפילו לפסח החצובה אין צריך הכשר והאג"מ התיר החצובה לכל השנה וגם החכ"א התיר בדיעבד ועיין באג"מ (י"ד ח - ט) וע"ע בנטעי גבריאל (ט"ט - ח)

V. בדבר דיש וואשער (dishwasher) להגעלה לפסח

א) עיין באג"מ (ג - ג"ח) שיש שני מינים דיש וואשער אחד מפארצעלאיי ואחד ממתכות שנקרא אלומיני ואותו שהוא מפארצעלאיי אין רשאים להגעיל (שדינו ככלי חרס) ואותו שהוא מאלומיני יכולין להגעיל אם יוכלו לקנות היטב אחר המעת לעת ויניח בתוך הדיש וואשער אבן מלובן או ברזל מלובן ואח"כ ישפוך מים החמין שהולך להדיש וואשער שרוב הפעמים הם רק ק"פ גרא"ד ולרותחין הוא בחום רט"ו לכל הפחות (עיין ברמ"א תל"ח - ו) וה"ה מטטרפות ושאר איסורין אכן י"א למעשה קשה מאד לנקותם שנטמנים ממשות חמץ וא"א לנקרן היטב רק ע"י אומן (נטעי גבריאל דף רל"ח - ד)

ב) להדיח בו כלי בשר וכלי חלב בזה אחר זה מכיון שהוא נ"ט בר נ"ט דהיתרא שאין לחוש מצד הבליעה דכלי הבשר והבליעה דכלי החלב ורק צריך שהדבר שעומדין עליו הכלים יהיה שנים אחד מיוחד לכלי בשר ואחד לכלי חלב משום הבעין שעליו אמנם אם נשאר על הדיש וואשער בעצמו אין לחוש שיתבטל בכמה אלפים ואין לחוש דאלומיני שמא לא יועיל להם הגעלה שאומרים שיש שם תערובות שלא ממתכות (ודינו כחרס) שהוא רק ספק דרבנן ולאידך גיסא דשמא אינו בולע כלל וע"ע באר משה (ז - ס) שחולק על כל זה

VI. להחליף כלי שמגעיל מבשר לחלב ואיפכא עיין במ"ב (תל"ח - סקי"ט) שהביא

החת"ס דהיכא דהגעיל לצורך פסח הוא נוהג להחליף מבשר לחלב או איפכא כיון שלא היתה כוונת ההכשר לצורך זה משמע בכוונה אין להתיר מ"מ המנהג להקל (נטעי גבריאל פרק פ"ה פסקי תשובות תל"ח - ט"ז) ולפארווע מותר (אשל אברהם מבוטשאטש תק"ט)

VII. עוד ענינים משיעור 304 (c) הכשר סינק (v) הכשר שינים תותבות

(VI) (ז) counter tops, pantries, cabinets, refrigerators, and freezers (ז) דבר

שמתערבות מינים כימיים (VIII) (ט) טס שהנרות עומדים עליו (IX)

(X) אם מועיל בכלי שנאסר ישון י"ב חודש